

The governing principles of dealing with the crime of money laundering with a look at the joint actions of the International Police Organization

Hashem Emami¹, Mohammad Ebrahim Shams Nateri²

Abstract

Background and purpose: Today, money laundering is one of the most important economic crimes in the domestic and international spheres, and various measures have been planned to deal with it. The main goal of the current research is to identify the governing principles of dealing with the crime of money laundering in the international arena and to introduce the actions of the International Police Organization in this regard.

Method: The present article is done with analytical and descriptive approach and using library resources.

Findings and conclusions: The governing principles of dealing with money laundering can be found in; He summarized the principle of necessity, the principle of control and supervision, the principle of justice and preventing criminals from going unpunished, and the principle of social benefit. Also, in this regard, we are witnessing the joint actions taken by Interpol in cooperation with other international organizations. The most important actions of Interpol to deal with the crime of money laundering are; Close and targeted cooperation with partner organizations such as the Egmont Group, cooperation with the Special Financial Action Group, cooperation in the Leap project and cooperation in the Fly project to combat human trafficking. The result of the research also shows that the actions of the international police show the importance of combating the crime of money laundering, and that, of course, this combat is only possible in the shadow of the cooperation of governments and other international institutions. In addition to this, recognizing the situations in which the possibility of money laundering is stronger causes the international police to focus on controlling and monitoring them more. This is only possible in the shadow of proper training and holding training workshops for the police force of the member states. Also, adopting preventive measures can also play an important role in preventing money laundering.

Keywords: international police, money laundering, human trafficking, international organizations, international crimes

---

1. Ph. D student of criminal law and criminology, Qom branch, Islamic Azad University, Qom, Iran. emami7834@gmail.com

2. Associate Professor of Criminal Law and Criminology, Farabi Campus of Tehran University, Qom, Iran. (Responsible author). eshams@ut.ac.ir

اصول حاکم بر مقابله با جرم پولشویی با نگاهی بر اقدامات مشترک سازمان پلیس بین‌الملل

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۹/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱/۱۷

نوع مقاله: پژوهشی

هاشم امامی^۱

محمد ابراهیم شمس ناتری^۲

چکیده

زمینه و هدف: پولشویی امروزه یکی مهمترین جرایم اقتصادی در پهنه داخلی و بین‌المللی به شمار می‌رود و اقدامات گوناگونی برای مقابله با آن پیش‌بینی شده است. هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی اصول حاکم بر مقابله با جرم پول‌شویی در پهنه بین‌المللی و معرفی اقدامات سازمان پلیس بین‌الملل در این راستا است. روش: نوشتار حاضر با رویکرد تحلیلی و توصیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: اصول حاکم بر مقابله با پولشویی را می‌توان در؛ اصل ضرورت، اصل کنترل و نظارت، اصل عدالت و جلوگیری از بی‌کیفر ماندن مجرمان و اصل منفعت اجتماعی خلاصه نمود. همچنین در این خصوص شاهد اقدامات مشترکی هستیم که اینترپل با همکاری سایر نهادهای بین‌المللی صورت داده است. از مهمترین اقدامات اینترپل برای مقابله با جرم پولشویی می‌توان به؛ همکاری نزدیک و هدفمند با سازمان‌های همکار مانند نهاد گروه آگمونت، همکاری با گروه ویژه اقدام مالی، همکاری در پروژه لیپ و همکاری در پروژه فلائی برای مقابله با قاچاق انسان اشاره نمود. نتیجه حاصل از پژوهش نیز بیانگر آن است که اقدامات پلیس بین‌الملل نمایانگر اهمیت مقابله با جرم پولشویی است و که البته این مقابله تنها در سایه همکاری دولت‌ها و سایر نهادهای بین‌المللی امکان‌پذیر است. افزون بر این شناخت وضعیت‌هایی که در آنها امکان پولشویی قوی‌تر است، موجب تمرکز پلیس بین‌الملل بر کنترل و نظارت بیشتر بر آن‌ها می‌گردد. این امر تنها در سایه آموزش صحیح و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای نیروی پلیس دولت‌های عضو امکان‌پذیر است. همچنین اتخاذ شیوه‌های پیشگیرانه وضعی نیز می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری از پولشویی داشته باشد.

کلید واژگان: پلیس بین‌الملل، پولشویی، قاچاق انسان، سازمان‌های بین‌المللی، جرائم در سطح بین‌المللی

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران.

emami7834@gmail.com

۲. دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران. (نویسنده مسئول).

eshams@ut.ac.ir

«پولشویی» جرمی مستقل است و با سایر اشکال جرایم به ویژه تامین مالی تروریسم ارتباط نزدیکی دارد. مرتکبان جرائم سازمان‌یافته دارایی‌های خود را از این رهگذر تقویت می‌کنند و سپس آن‌ها را از طریق پول‌شویی به اقتصاد قانونی وارد می‌کنند.

برای نخستین بار، صندوق بین‌المللی پول سطح پولشویی را بین دو تا پنج درصد از تولید ناخالص داخلی جهان (۲۰۲۳) برآورد کرد. بر این مبناء پولشویی یک تهدید غیرقابل انکار برای امنیت جهانی است و اثرات مخربی بر جوامع، نهادهای دموکراتیک و قدرت اقتصادی در مقیاس جهانی دارد. درآمد حاصل از پولشویی ممکن است برای تامین مالی جرایم دیگر استفاده شود. و همچنین می‌توان گفت، پولشویی منجر به انحرافات اقتصادی، فرسایش بخش‌های مالی، کاهش درآمدهای دولت و سایر اثرات نامطلوب اجتماعی-اقتصادی می‌شود. (تیواری، فریل، گپ، کومار، ۲۰۲۳: ۲)

«پولشویی» در لغت به معنای شستن پول‌های کثیف است. پولشویی به این معناست که فرد و یا گروهی پولی را از راه نامشروع و غیر قانونی به دست می‌آورند و آن پول را به طرق‌های مختلف وارد بازار و نظام مالی می‌کنند. به عبارت دیگر می‌توان گفت پولشویی به نقل و انتقال‌های متقلبانه‌ای اطلاق می‌شود که در درآمدهای نامشروع و حاصل از جرم و جهت مشروع جلوه دادن و در نتیجه دور نگه داشتن آن‌ها از معرض کشف و مصادره صورت می‌گیرد (شمس ناتری، ۱۳۸۲: ۸۷). صندوق بین‌المللی پول با توجه به دامنه پوبشویی، تخمین می‌زند که میزان پول‌شویی سالانه بین ۲ تا ۵ درصد تولید ناخالص داخلی جهانی (یعنی تقریباً ۱,۶ تا ۴ تریلیون دلار آمریکا) متغیر است. (دل آنو و مداح، ۲۰۲۳: ۳۹۷)

1. Tiwari, Ferrill, Gepp, Kumar
2. Dell'Anno & Maddah

نقش قوانین و اسناد بین‌المللی از جمله کنوانسیون‌های مریدا^۱ و پالمو^۲ در مقابله با پولشویی قابل توجه است. تاکید هر دو کنوانسیون بر آثار و تبعات منفی جرم پولشویی گویای این موضوع است که اولاً این موضوع واجد یک اهمیت جهانی بوده و در طی دو دهه اخیر یکی از دغدغه‌های اصلی کشورهای عضو سازمان ملل می‌باشد و ثانیاً در جرم پولشویی یک سازمان یافتگی وجود دارد؛ البته این بدان معنی نیست که رخداد جرم پولشویی در قالب جرائم خرد امکان‌پذیر نیست بلکه آن چه اهمیت دارد این است که ارتکاب این جرم در بستر یک فرآیند مجرمانه پیچیده قرار می‌گیرد که معمولاً جرائم خرد واجد این ویژگی نیستند. یکی از مواردی که می‌تواند در فرآیند جرم یاد شده مداخله داشته باشد، نقش اشخاص حقوقی و ارتکاب این جرم در قالب یک سازمان به عنوان پوشش می‌باشد. بدیهی است که هر چه سازمان از پیچیدگی و گستردگی بیشتری برخوردار باشد کشف این جرم به مراتب سخت‌تر خواهد بود. از سوی دیگر این جرم از جمله جرائم یقه سفید^۳ بشمار می‌رود و در اصطلاح یک جرم شرکتی^۴ محسوب می‌گردد؛ زیرا این جرم عموماً مخفیانه انجام می‌شود، مرتکبین این جرم معمولاً به نحوی در صحنه جرم حضور دارند که گویی همه چیز قانونی و مشروع است و در واقع این جرم متضمن سو استفاده از اعتماد مرتبط با جایگاه شغلی و حرفه‌ای است،

۱. کنوانسیون جهانی مبارزه با فساد به عنوان اولین سند معتبر بین‌المللی و دارای ضمانت اجرا در خصوص پیشگیری از فساد، گامی بلند برای رسیدن به حقوق و آزادی‌های بنیادین بشری تلقی می‌شود. این کنوانسیون از ابتکارات مهم سازمان ملل متحد بوده که از طرف دفتر پیشگیری از جرم و مواد مخدر سازمان ملل متحد UNODC تدوین شده است. در متن این کنوانسیون نسبت به اشکال ویژه فساد و ارتباط آن با جرائم اقتصادی از جمله پولشویی ابراز نگرانی شده و همکاری‌های بین‌المللی را در این خصوص مورد توجه قرار داده است. جمهوری اسلامی ایران در مورخ ۱۳۸۵/۳/۲۱ با تصویب مجلس شورای اسلامی به این کنوانسیون پیوسته است.

۲. کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی، در تاریخ ۲۱ دسامبر سال ۲۰۰۱ در شهر پالمو در ایتالیا به تصویب رسید و در تاریخ ۲۹ دسامبر سال ۲۰۰۳، برای کشورهای عضو سازمان ملل متحد لازم‌الاجرا شد و تاکنون ۱۸۰ کشور به آن پیوسته‌اند. این کنوانسیون همان‌طور که از نامش پیداست گامی در جهت مبارزه با جرائم سازمان‌یافته فراملی و تشخیص کشورهای عضو برای مصادیق آن و جدی بودن مشکلات ناشی از جرائم سازمان‌یافته فراملی است. پیوستن کشورها به این کنوانسیون در موارد متعددی الزامات و تعهدات به جرم‌انگاری را برای دولت‌ها ایجاد می‌کند؛ به موجب این کنوانسیون، دولت دولتهای عضو متعهد می‌شوند که مشارکت در گروه مجرمانه سازمان‌یافته، تطهیر عواید حاصل از جرم، پولشویی و فساد را جرم‌انگاری کنند.

3. White Collar Crime

4. Corporate Crime

معمولاً پس از ارتکاب این جرم شاکی وجود ندارد و در غیر این صورت، شکایت با فاصله طولانی پس از وقوع جرم، طرح می‌گردد و تعیین مسؤولیت کیفری و قابلیت انتساب آن، بسیار دشوار است (محسنی، ۱۳۹۰: ۱۴۰).

با توجه به آنچه گذشت مشخص می‌گردد؛ عمدتاً جرم پولشویی در بستر یک سازمان شکل گرفته و اشخاص حقوقی ابزاری برای ارتکاب این جرم هستند و از سوی دیگر همان گونه که بیان شد این جرم دارای ویژگی‌های منحصر بفرد است که معمولاً در سایر جرائم نمی‌توان این ویژگی‌ها را یافت. با این توصیف برای کیفرگذاری این جرم باید به ویژگی‌های فوق توجه نمود از این روی مبانی کیفرگذاری در این جرم و جرائم مشابه باید به گونه‌ای باشد که پوشش کاملی از موضوعات فوق را در برگیرد. لذا با توجه به جهانی بودن این جرم می‌توان گفت که کشورهای مختلف در تعیین کیفر برای این جرم از یک مبانی مشترک الهام گرفته و با توجه به معیارهای تعیین شده در کنوانسیون مریدا تلاش برای جرم‌انگاری و تعیین کیفر می‌نمایند. از این جهت می‌توان مرز بندی‌های مشترکی را بین نظام‌های مختلف حقوقی مشاهده کرد. بر این اساس در این مقاله ضمن بررسی اصول حاکم بر مقابله با پولشویی، اقدامات بین‌المللی اینترپل در این زمینه را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱. اصول حاکم بر مقابله با جرم پولشویی

برای مقابله با جرم پولشویی لازم است با برخی از مهمترین اصول و قواعد رویارویی با آن آشنا شویم. لذا در این بخش به بیان این اصول می‌پردازیم.

۱-۱- اصل ضرورت

اصل ضرورت البته در مورد همه جرائم وجود دارد زیرا مقابله با جرم به عنوان یک ضرورت در حفظ نظم عمومی می‌باشد و در اینجا نیز منظور از این اصل ضرورت مقابله با جرم پولشویی است. در خصوص جرم پولشویی این امر از اهمیت دوچندان برخوردار است چرا که با افزایش رخداد جرایم اقتصادی، احساس ناامنی اقتصادی، اخلال در نظم عمومی و... با افزایش زیان مالی و فساد اقتصادی همراه می‌شود.

مطالعات نشان می‌دهد که پولشویی نرخ جرم و جنایت را افزایش می‌دهد، سیستم مالی را تضعیف می‌کند، اعتماد مشتریان را به موسسات مالی کاهش می‌دهد، سرمایه‌گذاری خارجی را کاهش می‌دهد و همچنین باعث افزایش زیان مالی و انحراف اقتصادی می‌شود. (اسلاما^۱، ۲۰۲۲: ۱۲۶) به همین روی جرائم اقتصادی^۲ از جمله پولشویی یک پدیده سرطانی است که خسارت عظیمی برای هر جامعه و ملت به همراه دارد و اعتماد مردم به دولت را خدشه دار می‌سازد و ثبات سیاسی و هنجارهای فرهنگی و ملی و اجتماعی را متزلزل نموده و با تخریب رقابت منصفانه در بازار کار و تخصیص نا کارآمد منابع مانع رشد اقتصادی می‌شود (میرمحمد صادقی، ۱۳۹۶: ۱۶۵). پولشویی به عنوان یک پدیده نوظهور حقوقی و اقتصادی تلقی می‌شود. با وجود اینکه این پدیده یکی از معضلات اساسی در اغلب نظام‌های حقوقی و اقتصادی است متأسفانه شناخت اکثر مردم نسبت به آن بسیار اندک و تقریباً در حد صفر است. فقدان شناخت و عدم آگاهی فقط به توده مردم محدود نمی‌شود بلکه بسیاری از خواص نیز هیچ گونه‌اشنایی به این پدیده ندارند. رواج پولشویی موجب اشاعه و گسترش فساد اداری و جرم سازمان یافته و تروریسم می‌شوند.

پولشویی نه تنها برای اقتصاد ملی پیامدهای منفی فراوانی به دنبال دارد بلکه بی توجهی نسبت به این پدیده و عدم تمهید سازوکارهای قانونی برای مبارزه قانون مند با آن واکنش جامعه جهانی را نیز در پی خواهد داشت. بر همین مبنا امروزه شناخت و مبارزه با آن یک ضرورت تلقی می‌شود. (فلاح نژاد، ۱۳۹۶: ۱)

از انقلاب صنعتی تاکنون _ مقارن با دوره صفویه در ایران و با اختراع ماشین بخار یک نوع دگرگونی در حوزه‌های مختلف به وجود آمد تا قبل از آن اشخاص حقیقی برای انجام کارهای روزانه خود مجبور به فعالیت فیزیکی بوده و از سوی دیگر رشد جمعیت در سراسر دنیا پاسخگوی

1. Slama

۲. قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ تحت تاثیر تحول اشکال جرائم و شیوه‌های ارتکاب آن، با اقتباس از مواد یک و سیزده قانون ارتقا سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، اصطلاح جرائم اقتصادی را بدون تعریف در ماده ۱۰۹، در کنار جرائم علیه امنیت و جرائم موضوع قانون مبارزه با مواد مخدر به کار برد و ضمن خارج ساختن این جرائم از شمول تعویق صدور حکم و تعلیق اجرای مجازات در بند (ج) ماده ۴۷ و نیز مرور زمان، مصادیق آن را با توسل به نظام احاله در تبصره ماده ۳۶ همین قانون بر شمرده و آن را شامل کلاهبرداری و جرائم سیزده گانه احصا شده در تبصره ماده ۳۶ دانست.

نیاز این افراد نبوده است، از این روی بسیاری از شرکت‌های کوچک تاسیس گردید که با توجه به رشد فزاینده جمعیت نیاز به خدمات رسانی به سایر کشورها و مناطق نیز بود؛ از این رو، شرکت‌ها اقدام به تمرکز زدایی نمودند و سطح شرکت‌ها را ارتقا و بعضاً به عنوان یک شرکت چند ملیتی شناخته شدند. این شرکت‌ها در قالب‌های مختلف تاثیر بسزایی در سیاست، فرهنگ، اقتصاد، صنعت، حمل و نقل، کشاورزی دارند و افزایش خصوصی سازی و کاهش نظارت دولت‌ها در اواخر قرن بیستم فرصت مجددی را برای اشخاص حقوقی فراهم آورد تا آن‌ها بتوانند نقش و جایگاه خود را در اجتماع باز شناسند. روشن است هدف از ارتکاب جرائم جرم اقتصادی فعالیت‌های مالی و پولی، داد و ستد داخلی و خارجی، استفاده از منابع بدون مجوز، رشوه ستانی، کمسیون گیری، اعطای تسهیلات غیر قانونی به نفع خود یا دیگران می‌باشد (اعظمی مقدم، ۱۳۹۰: ۵۹). بدیهی است که در جرائم اقتصادی صرف تسهیل مال منفعت خاصی را برای مرتکب در بر ندارد بلکه استفاده بعدی از آن مال است که می‌تواند برای بزهکار جنبه سودآوری داشته باشد. بنابراین برای آن که منشا مجرمانه مال کسب شده از بین برود، فرد مرتکب باید با توسل به شیوه‌های مجرمانه سعی در مخفی کردن آن به نحوی از انحا داشته باشد. که این مخفی نمودن معمولاً در بستر یک بنگاه اقتصادی، موسسه یا شرکت رخ می‌دهد. بنابراین جرم‌انگاری و تعیین کیفر برای عمل غیر قانونی، هزینه ارتکاب آن عمل را تا حد زیادی افزایش می‌دهد؛ زیرا اگر در برابر یک عمل غیر قانونی پاسخ غیر کیفری باشد هزینه ارتکاب جرم چندان بالا نیست ولی چنانچه واکنش کیفری و به صورت مجازات باشد هزینه ارتکاب جرم بالاتر می‌رود (حیدری، ۱۳۸۳: ۱۳۱). بنابراین شناخت ضرورت و اهمیت مقابله با جرم پولشویی می‌تواند جرم‌انگاری صحیح آن را نیز به همراه داشته باشد. در واقع آنچه در این زمینه اهمیت دارد شناخت موقعیت‌هایی است که در آنها امکان ارتکاب پولشویی وجود دارد و ضرورت دارد تا این موقعیت‌ها در جرم‌انگاری مورد توجه قرار گیرند.^۱

۱. در ایران تجربه پیاده سازی قانون مبارزه با پولشویی ۱۳۸۶ نشان داد که در عمل راهبردهای این قانون در راه مبارزه با پولشویی از کارآمدی لازم برخوردار نیست؛ در نتیجه قانون‌گذار کیفر ایران با استفاده از آورده‌های دکترین کیفری و داخلی و بین‌المللی و نیز توجه بیشتر به منویات اسناد بین‌المللی به تصویب قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی دست زد تا بتواند بر کاستی‌های موجود در سیاست کیفری کشورمان را در راه مبارزه با پولشویی یاری سازد (برای مطالعه بیشتر در این خصوص بنگرید به: موسوی مجاب، ۱۴۰۱: ۵۸۵۲)

۲-۱- کنترل و نظارت

بسیاری از جرائم اقتصادی ناشی از سوء استفاده مدیران از موقعیت و قدرت خود می‌باشد و چنانچه مدیران و دست اندرکاران امر بدانند که اقدامات آنان چه اثراتی بر جامعه گذاشته و چه تاثیری بر اقتصاد و اوضاع اجتماعی افراد دارد، لذا تلاش خواهند کرد در اتخاذ تصمیم‌های خود کارشناسانه تصمیم گرفته و از شتاب‌زدگی پرهیز نمایند. بسته به این که نظام‌های حقوقی تابع نظام حقوقی لیبرال بوده یا نظام ارشادی نوع نگاه به جرائم اقتصادی متفاوت بوده و هر یک می‌تواند دارای آثار خاص خود باشد.

در نظام‌های لیبرال چون حمایت از سرمایه مهم است، تخلفات اقتصادی با ضمانت اجراهای صنفی، اداری و غیر کیفری پاسخ داده می‌شود، زیرا در نظام اقتصادی لیبرال دغدغه حمایت از سرمایه و جلوگیری از فرار سرمایه‌گذاران، جرائم اقتصادی ناچیزی وضع شده (ابرنادآبادی؛ ۱۳۸۶: ۱۲)

پیرامون اصل کنترل و نظارت باید گفت که از آنجایی که ضرورت دارد دولت نسبت به تمام روابط تجاری و مالی اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی نظارت داشته باشد برای دست یافتن به این موضوع در قانون اصلاح قانون مبارزه با پولشویی مصوب سال ۱۳۹۷، برای افزایش سطح کنترل و نظارت با عدول از اصول کلی حقوق کیفری مانند اصل برائت سعی در افزایش کنترل و نظارت خود دارد. به عنوان مثال در تبصره یک ماده ۲ قانون مذکور بیان شده است: «هرگاه ظن نزدیک به علم به عدم صحت معاملات و تحصیل اموال وجود داشته باشد مانند آن که نوعاً و با توجه به شرایط امکان تحصیل آن میزان دارایی در یک زمان مشخص وجود نداشته باشد مسئولیت صحت اثبات آنها بر عهده متصرف است». این بدان معناست که چنانچه تشخیص این موضوع بر این باشد که منشا مال کسب شده مشکوک است دولت حق ورود به موضوع را داشته و مال را ضبط خواهد کرد و با اثبات این امر بر عهده متصرف خواهد بود. کنترل و نظارت البته می‌تواند در قالب شیوه‌های پیشگیرانه اتخاذ گردد که پیشگیری کیفری در این زمینه نمی‌تواند به تنهایی کارآمد باشد. در حقیقت اتخاذ شیوه‌های پیشگیرانه وضعی در کنار پیشگیری اجتماعی می‌تواند شرایط و بسترهای مقابله با پولشویی را افزایش دهد که این نظارت البته از طریق پیشگیری وضعی امکان‌پذیرتر خواهد بود.

۳-۱- جلوگیری از بی‌کیفر ماندن

عقیده به عدالت خواهی به عنوان مبنایی برای تعیین مجازات در مورد مجرمین از گذشته وجود داشته است. در واقع طبق این عقیده عدالت اقتضا می‌کند که مجرم به سزای عمل خویش برسد و الا تفاوتی بین کسی که هنجارها را محترم شمرده و کسی که به نقض هنجارها روی آورده است، وجود نخواهد داشت. بنابراین، لازم است جامعه تدبیری بیندیشد که از یک سو هنجارها برای همگان مشخص باشد و از سوی دیگر هرگونه اقدام به نقض ارزش‌ها و هنجارها با پاسخی در خور مواجه گردد (جعفری، ۱۳۹۶: ۲۲). لذا عدالت اقتضا دارد که همه افراد در برابر قانون برابر بوده و در صورت ارتکاب جرائم مشابه در یک نظام دادرسی واحد مورد تعقیب قرار گیرند.

جرم پولشویی اگرچه نوعی از جرایم ثانویه می‌باشد، لکن متصف به وصفی است که آن را از این گونه جرایم متمایز می‌سازد. استقلال این جرم از جرایم اولیه، وصف خاصی است که در جرایم ثانویه‌ی دیگر موجود نبوده و همین وصف نیز جرم‌انگاری پولشویی را تبدیل به راهکاری کارآمد برای مبارزه با جرایم سازمان‌یافته می‌نماید. از آنجا که کشف جرایم سازمان‌یافته غالباً به جهت پیچیدگی آن به سختی صورت می‌گیرد و از طرفی در فرض کشف جرم نیز اغلب گردانندگان سازمان مجرمانه درگیر عدالت کیفری نمی‌شوند و این عدالت در خوش‌بینانه‌ترین صورت در حق کارگزاران رده پایین سازمان مجرمانه اعمال می‌شود. لذا این نقیصه مجریان عدالت کیفری را بر آن داشته تا با بهره‌گیری از یافته‌های جرم‌شناسانه نوین، مبادرت به جرم‌انگاری نوعی از جرایم ثانویه نمایند که سفره‌ی گردانندگان و بهره‌گیرندگان اصلی از سازمان مجرمانه را بدون نیاز به کشف و اثبات جرم منشأ هدف قرار دهد، چه آنکه اگر محکومیت به این جرم منوط به اثبات جرم منشأ باشد، عملاً هدف جرم‌انگاری پولشویی که شیوه‌ای نوین در مبارزه با جرایم سازمان‌یافته بوده، رعایت نشده است و بدین صورت به دستاوردی جز دور و تسلسل دست نیافته‌ایم. بر این اساس، رعایت فلسفه حاکم بر جرم‌انگاری پولشویی تنها در گرو ایجاد وصف استقلال این جرم از جرم منشأ می‌باشد و این امر به منزله لزوم عبور از اصل برائت در جرم‌انگاری پولشویی است. (زر نشان، شجاعی نصرآبادی، ۱۳۹۶: ۱۷۳)

یکی از ویژگی‌های این جرم این است که در اکثریت موارد مستقیماً یا به طور آشکار عواقب خسونت باری به دنبال ندارند اما بهای پرداخت شده توسط قربانیان سنگین است و به طور کلی بر تعداد بسیار زیادی از مردم تاثیر می‌گذارد¹. بنابراین، ارتکاب هر گونه رفتاری که منافع واقعی و احتمالی افراد جامعه را به خطر اندازد، شایسته‌ی جرم‌انگاری و تعیین مجازات است تا حق کسی در این خصوص نادیده گرفته نشود. این مسئله به ویژه با در نظر گرفتن این واقعیت که تعداد زیادی از افراد جامعه ممکن است در معرض تهدیدهای ناشی از این جرم باشند قابل قبول به نظر می‌رسد. بنابراین، تأمین مصالح و منافع جامعه از طریق اجرای عدالت نسبت به بزهدیدگان واقعی و احتمالی بنیان مستحکمی است که ضرورت جرم‌انگاری در این حوزه را افزایش می‌دهد.

وضعیت موجود در روابط تجاری بین اشخاص با یکدیگر و حاکمیت فضای رقابت بین آن‌ها مستلزم آن است که نوعی حمایت از اشخاصی که در قالب چارچوب‌ها و هنجارهای موجود فعالیت می‌کنند به عمل آید. این حمایت همزمان از دو طریق ممکن است برقرار شود. از یک سو، بخصوص در عرصه‌ی فعالیت‌های اقتصادی باید مقررات سختگیرانه و ضد انگیزشی که مانع از فعالیت یک شخص می‌شوند را تا آنجا که ممکن است محدود نمائیم. در این خصوص استفاده از ابزارهای کیفرزدایی و جرم‌زدایی عامل مهمی در بهبود فضای کسب و کار محسوب می‌شود. با تعیین جرائم و مجازات‌ها در قانون مجازات اسلامی و سایر قوانین مربوط به فعالیت‌های اشخاص حقوقی این اشخاص ضمن آگاهی از ممنوعیت‌های قانونی در واقع از این امر آگاه خواهند شد که نسبت به چه رفتاری مسؤولیت نداشته و با خیال آسوده می‌توانند مبادرت به آن نمایند. آن‌ها همچنین اطلاع می‌یابند که در چه زمینه‌هایی مسؤولیت ایشان نسبت به گذشته کمتر شده و دیگر مثل سابق محدودیت فعالیت ندارند. در واقع، پیش‌بینی مقررات مربوط به تعیین جرائم اقتصادی مانند پولشویی و مجازات‌ها در خصوص اشخاص حقوقی نه تنها اشخاص حقوقی متخلف را در پناه اصل قانونی بودن جرائم و مجازات‌ها و سایر اشخاص را در پناه اصل جلوگیری از بی‌کیفر ماندن مجرم قرار می‌دهد، بلکه رهنمودی برای اشخاص حقوقی غیر متخلف و سالم است که بدانند در چه زمینه‌هایی می‌توانند رفتارهایی را

1. Common characteristics of white _collar Crime, Britannica Encyclopedia, 2010.

مرتکب شوند بدون اینکه در قبال آن‌ها مسؤولیتی داشته باشند. به همین جهت در اصلاحیه قانون مبارزه با پولشویی در سال ۱۳۹۷ به این مهم توجه ویژه شد و در تبصره پنج ماده ۹ قانون مذکور به مجازات اشخاص حقوقی نیز توجه و مورد جرم‌انگاری واقع شد.^۱

۴-۱- برتری نفع عمومی بر نفع خصوصی

توسعه نهادهای دموکراتیک و نیز تسلط اصول حکمرانی خوب در فرآیندهای دولت‌سازی در اکثر کشورها، مستلزم توجه بیشتر دولت به تضمین و تحقق کامل حقوق بشر است. نهادهای ملی قانونگذار در قوانین اساسی و سایر قوانین اعلام می‌کنند که یک شخص، حقوق و منافع او بالاترین ارزش برای یک دولت دموکراتیک است. اما در پاره‌ای موارد این امر در تضاد با امنیت ملی و منافع اجتماعی قرار می‌گیرد که ضرورت ایجاد محدودیت را فراهم می‌کند. (استتسنکو، ۲۰۲۳: ۱۸) نفع اجتماعی یکی از مبانی مورد توجه حقوق کیفری در تعقیب و مجازات مجرمین است. به این معنی که تعقیب بزهکاران و مجازات آن‌ها به این دلیل قابل توجیه است که منافع جامعه حکم می‌کند که در برابر مجرمین ایستاده و آن‌ها را به سزای اعمال خود برسانیم (کلی، ۱۳۸۲: ۱۸۱). آنچه مهم است برآوردن منافع جامعه و حمایت از مصلحت‌هایی است که اجتماع برای خود تدارک دیده است. توجیه نفع اجتماعی تنها برای پیشبرد اهداف سرکوبگرانه در خصوص "اشخاص حقیقی" مرتکب جرم نیست، بلکه به نظر می‌رسد از این توجیه می‌توان اهداف مشابهی را نیز برای سرکوب یا برخورد با شرکت‌ها و "اشخاص حقوقی" مرتکب جرم در نظر گرفت (حسنی، ۱۳۹۰: ۲۷۵).

پولشویی از چند جهت تأثیرات عمده‌ای بر جامعه و افراد آن دارد که ضروری است در صورت ارتکاب جرم توسط این اشخاص جامعه اقدامات واکنشی مناسبی انجام دهد تا از آثار ارتکاب جرم حتی الامکان در آینده کاسته شود. یکی از جنبه‌های مهم تأثیر این جرایم بر جامعه عبارت است از اعتمادی که در طول زمان در بین افراد جامعه نسبت به شخص حقوقی

۱. این ماده بیان می‌دارد: «در صورتی که اشخاص حقوقی مرتکب جرم پولشویی شوند علاوه بر مجازات‌های مقرر در ماده (۲۰) قانون مجازات اسلامی به جزای نقدی معادل دو تا چهار برابر وجوه یا ارزش مالی که مورد پولشویی واقع گردیده محکوم می‌شوند.»

حاصل می‌شود از بین برود (جعفری، ۱۳۹۵: ۱۴). این اعتماد بزرگترین سرمایه یک اجتماع بوده که ارتکاب جرم اقتصادی مانند پولشویی می‌تواند به این اعتماد لطمه بزند؛ زیرا جرائم اقتصادی دارای بزه دیده غیر مستقیم هستند و بسیاری از این جرائم می‌تواند اعتماد عمومی را خدشه دار نموده به طوری که کسی نتواند به آحاد جامعه اعتماد کند.

پولشویی یک مشکل دائمی در بازارهای مالی بزرگ جهان و همچنین بازارهای نوظهور است. از آنجایی که بازارهای نوظهور در مرحله توسعه هستند، پنهان کردن و هدف قرار دادن چنین بازارهای در حال توسعه‌ای برای گسترش پولشویی آسان می‌شود. (گوماتینایاگام^۱، ۲۰۲۳: ۳۴۱)

فعالیت‌های پولشویی به طور چشمگیری بر موسسات مالی^۲ و مشاغل و حرفه‌های غیر مالی تعیین شده^۳ که برای رشد اقتصادی حیاتی هستند، تأثیر می‌گذارد. فعالیت‌های مرتبط با پولشویی، فساد و جرم و جنایت را ترویج می‌کنند که توسعه کلی اقتصاد را کند می‌کند و بهره‌وری را در بخش‌های توسعه ملی مانند املاک و زیرساخت‌ها به شدت کاهش می‌دهد. (کوریجو و همکاران^۴، ۲۰۲۱: ۱۳۷۵)

یکی از مشکلات اصلی این است که وقتی پول تمیز شد، این پول می‌تواند به تأمین مالی فعالیت‌های مجرمانه ادامه دهد که باعث ایجاد پول کثیف می‌شود و تأثیر آن را مخرب تر می‌کند. در واقع پولشویی سیستم را فریب می‌دهد تا پول کثیف را به عنوان پول پاک جلوه دهد. پولشویی قدرت اقتصادی را از شهروندان، دولت و کل بازار به مجرمان منتقل می‌کند. (آنتوی^۵، ۲۰۲۳: ۵)

برای کشورهای در حال توسعه، فعالیت‌های پولشویی می‌تواند تأثیرات منفی اجتماعی و اقتصادی شدیدی داشته باشد، زیرا بازارهای این کشورها نسبتاً کوچک هستند و بیشتر مستعد اختلال در فعالیت‌هایی مانند تروریسم و سایر فعالیت‌های مجرمانه است. علاوه بر این،

1. Gomathinayagam
2. Financial Institutions (FIs)
3. Designated Non- Financial Businesses and Professions (DNFBPs)
4. Korejo et al.
5. Antwi

پولشویی و تأمین مالی تروریسم نیز تأثیر نامطلوب فوق العاده‌ای بر کشورهای دارای سیستم مالی شکننده دارد، زیرا وضعیت اجتماعی ضعیف تر، وضعیت اقتصادی و اقدامات امنیتی به اهداف سوء جنایتکاران برای تأمین مالی تروریسم یا فعالیت‌های پولشویی کمک می‌کند. بررسی اصول حاکم بر مقابله با جرم پولشویی ضمن تبیین بهتر اهمیت مقابله با این جرم ما را در شناخت بهتر علل مقابله با جرم پولشویی یاری می‌رساند و از این منظر می‌توان در انتخاب شیوه‌های پیشگیری و مقابله با آن و همچنین جرم‌انگاری، آگاهانه‌تر حرکت نمود.

۲- اقدامات اینترپل در مقابله با جرم پولشویی

با توجه به این که پولشویی جرمی فراگیر بوده و در حوزه‌هایی یافت می‌شود که کمترین انتظار از آن وجود دارد. بطور مثال می‌توان به جرایم زیست محیطی اشاره نمود و البته ظهور ارزهای دیجیتال مانند بیت کوین این پدیده را تشدید کرده است. بر این اساس نیاز به مداخله اینترپل وجود دارد تا بتوان این جرم را در خارج از مرزهای کشورها کنترل و با آن مقابله کرد. باندهای تبهکار با استفاده از بانک‌ها، شرکت‌های کاغذی^۱، واسطه‌ها و انتقال دهنده‌های پول، وجوه غیرقانونی به دست آمده را در سراسر جهان جابجایی کنند و تلاش می‌کنند وجوه غیرقانونی را در مشاغل و اقتصادهای قانونی ادغام کنند. امروزه جابجا کننده‌های پول از طریق جاساز، نقش کلیدی در این زمینه دارند. اینها افرادی هستند که به عنوان واسطه برای باندهای جنایتکار عمل می‌کنند، حتی زمانی که از این واقعیت آگاه نیستند که در حال پولشویی غیرقانونی هستند.

با توجه به تأثیر پولشویی بر اقتصاد کشورها و جنبه‌های فراملی و بین‌المللی این جرم، همکاری و هماهنگی کشورها در امر مبارزه با آن بسیار ضروری است. این موضوع یعنی همکاری بین‌المللی در مبارزه با پول شویی و در راستای اجرای ماده ۲ اساسنامه اینترپل یعنی افزایش همکاری‌های پلیسی، مورد تأکید اینترپل بوده است. (عظیمی و میرزایی، ۱۳۹۴: ۴۲) تحقیقات در مورد پولشویی معمولاً همراه با تحقیق در مورد جرم اصلی که عواید حاصل از آن را ایجاد می‌کند، انجام می‌شود. تحقیقات مالی با هدف شناسایی منشاء، جریان‌ها و محل نگهداری درآمدهای غیرقانونی و افشای نقاب از شبکه‌های درگیر انجام می‌شود. دارایی‌های

1. shell companies

به دست آمده غیرقانونی می تواند مسدود یا مصادره شود و مرتکبان هر دو جرایم اصلی و متعاقب آن پولشویی تحت پیگرد قانونی قرار گیرند.

۱-۲- همکاری اینترنتی با گروه مالی اگمونت^۱

یکی از اقدامات اینترنتی در مقابله با جرم پولشویی همکاری نزدیک و هدفمند با سازمان های همکار مانند نهاد گروه اگمونت می باشد. گروه اگمونت یک نهاد متحد متشکل از ۱۷۰ واحد اطلاعات مالی^۲ است: واحدهای اطلاعات مالی به طور منحصر به فردی برای حمایت از تلاش های ملی و بین المللی برای مقابله با تامین مالی تروریسم^۳ دارند. واحدهای اطلاعات مالی همچنین دروازه های قابل اعتمادی برای به اشتراک گذاری اطلاعات مالی داخلی و بین المللی بر اساس استانداردهای جهانی مبارزه با پولشویی و مقابله با تامین مالی تروریسم^۴ هستند. بر این مبناء گروه اگمونت بستری را برای تبادل اطلاعات تخصصی و اطلاعات مالی ایمن برای مبارزه با پولشویی، تامین مالی تروریسم^۵ و جرایم مرتبط با آن فراهم می کند. (پیولیا، ۲۰۲۰: ۴)

گروه اگمونت از اعضای واحدهای اطلاعات مالی خود با کمک به آنها برای گسترش و نظام مند کردن تبادل اطلاعات مالی، بهبود تخصص و قابلیت های پرسنل و ایجاد ارتباط امن با یکدیگر حمایت می کند. این گروه همچنین از تلاش های سایر ذینفعان بین المللی در زمینه مبارزه با پولشویی و مبارزه با تامین مالی تروریسم از جمله شورای امنیت سازمان ملل متحد، گروه ویژه اقدام مالی، اینترنتی و وزرای دارایی جی ۲۰^۶ حمایت می کند.

1. Egmont Group

2. FIU

3. <https://egmontgroup.org/about/organization-and-structure/>

4. AML/CFT

5. ML/TF

6. Püllella

۷. G20 یا گروه ۲۰ یک انجمن بین دولتی متشکل از ۱۹ کشور مستقل، اتحادیه اروپا (EU) و اتحادیه آفریقا (AU) است. این برنامه برای رسیدگی به مسائل عمده مرتبط با اقتصاد جهانی، مانند ثبات مالی بین المللی، کاهش تغییرات آب و هوا و توسعه پایدار کار می کند. (Pooge, 2023: 58)

اعضای اگمونت باید با رعایت اصول تبادل اطلاعات اگمونت موافقت کنند. در مجموع، این اصول بیان می‌کنند که اطلاعات درخواستی از یک عضو اگمونت فقط برای هدفی که درخواست شده است استفاده شود. در هر زمان، واحدهای مالی ارائه دهنده اطلاعات، کنترل خود را بر نحوه استفاده از اطلاعات حفظ می‌کند، زیرا باید با نحوه استفاده از اطلاعات و به اشتراک گذاری آن موافقت کند. به عنوان یک شبکه غیررسمی، واحدهای مالی اگمونت قادر به تبادل سریع اطلاعات هستند، زیرا مبادله مشمول الزامات سنگین تر سایر اشکال تبادل اطلاعات، مانند «معاهدات معاضدت حقوقی متقابل»^۱ نیست. در حالی که معاهدات معاضدت حقوقی متقابل وسیله‌ای برای تبادل مدارک است که می‌تواند در دادرسی‌های رسمی دادگاه استفاده شود، شبکه واحدهای اطلاعات مالی اگمونت صرفاً امکان تبادل اطلاعات مالی را فراهم می‌کند. از اطلاعات برای توسعه تحقیقات استفاده می‌شود، اما این اطلاعات عموماً توان اثباتی ندارد. بنابراین، شبکه واحدهای اطلاعات مالی معمولاً در ابتدای تحقیق و در طول فرآیند جمع‌آوری اطلاعات، به کار می‌رود. (البشیری و عابد العزیز^۲، ۲۰۱۲: ۶)

اینترپل به عنوان یک سازمان بین‌المللی که وظیفه مقابله با جرائم را بر عهده دارد ارتباط مستقیم با گروه مالی اگمونت دارد و اطلاعات مبادله شده عمدتاً شامل گزارش‌های تراکنش مشکوک^۳ است. در بیشتر کشورها، گزارش‌های تراکنش مشکوک هیچ‌گونه توان اثباتی ندارند، زیرا توسط مؤسسات مالی در مورد پولشویی احتمالی یا مشکوک ثبت می‌شوند. گزارش‌های تراکنش مشکوک اغلب به عنوان «اطلاعات راهنما» شناخته می‌شوند، زیرا ممکن است مجریان قانون را به سمت یک سرنخ پیرامون جرم مالی بالقوه هدایت کنند که می‌تواند برای توسعه تحقیقات مورد استفاده قرار گیرد. هنگامی که پرونده در مرحله رسیدگی رسمی دادگاه قرار می‌گیرد، مجریان قانون عموماً باید از کانال‌های رسمی تری مانند حکم دادگاه یا معاهده معاضدت حقوقی متقابل برای به دست آوردن اطلاعاتی که می‌تواند در دادگاه استفاده شود، بهره ببرند. (صندوق بین‌المللی پول^۴، ۲۰۰۷: ۳۱۶) لازم به ذکر است

1. Mutual legal assistance treaties (MLATs)
2. Elbashari & Abd ElAziz
3. Suspicious transaction reports (STRs)
4. International Monetary Fund

که گروه اگمونت شامل گروه‌های مختلفی است که بر عملیات اصلی و هدف کلی آن یعنی تقویت مکانیسم‌های اشتراک‌گذاری اطلاعات بین اعضای خود برای مبارزه با پولشویی، تامین مالی تروریسم و جرایم مرتبط با آن نظارت می‌کنند.

۲-۲- همکاری پلیس بین‌الملل و گروه ویژه اقدام مالی

بنیاد اولیه گروه ویژه اقدام مالی^۱ در سال ۱۹۸۹ در پاسخ به نگرانی جامعه بین‌المللی نسبت به تجارت مواد مخدر ایجاد گردید. در دهه ۱۹۸۰ تجارت جهانی مواد مخدر و درآمد حاصل از آن که از طریق پولشویی در نظام مالی بین‌المللی با اهداف خاصی هزینه می‌شد، برای جامعه بین‌المللی نگرانی بزرگ بود. هم مواد مخدر و هم پول حاصل از آن آزادانه از طریق مرزها منتقل می‌گردید و قوانین داخلی کشورها هم در مهار آن بسیار ناتوان بودند. (حبیبی و زرنشان، ۱۴۰۰: ۳۰۴)

گروه ویژه از زمان تأسیس خود، تلاش برای اتخاذ و تشویق اجرای اقدامات طراحی شده برای مقابله با استفاده از سیستم مالی توسط پولشویان، تامین کنندگان مالی تروریسم و سایر مجرمان را رهبری کرده است. برای اولین بار در سال ۱۹۹۰، ۴۰ توصیه خود را در مورد پول‌شویی تصویب کرد، که چارچوبی اساسی برای تلاش‌های ضد پول‌شویی تعیین می‌کند و کاربرد جهانی دارد. از آن زمان، گروه ویژه چهار توصیه خود را دو بار - ابتدا در سال ۱۹۹۶ و سپس در سال ۲۰۰۳ - تجدید نظر کرده است تا اطمینان حاصل کند که آنها به روز و مرتبط با تهدیدات در حال تحول هستند. بر این مبناء توصیه‌های گروه ویژه اکنون استاندارد شناخته شده بین‌المللی برای مبارزه با پولشویی است. (سینگو^۲، ۲۰۰۳: ۴)

پس از حملات تروریستی در ایالات متحده در ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، گروه ویژه ماموریت خود را فراتر از مبارزه با پولشویی گسترش داد تا همچنین انرژی و تخصص خود را بر تلاش جهانی برای مبارزه با تامین مالی تروریسم^۳ متمرکز کند. گروه ویژه در اکتبر ۲۰۰۱ هشت توصیه ویژه در مورد تامین مالی تروریسم صادر کرد و نهمین توصیه ویژه (در مورد پرداخت‌های

1. FATF
2. Tsingou
3. CFT

نقدی سرویس کوریر^۱ را در اکتبر ۲۰۰۴ اضافه کرد و از همه کشورها می خواهد که این اقدامات را همراه با توصیه های گروه ویژه اتخاذ و اجرا کنند.

گروه کاری در مورد مسائل نهادهای مالی بین المللی^۲ که توسط مجمع عمومی گروه ویژه در پاریس در فوریه ۲۰۰۳ تأسیس شد. مأموریت آن این بود که به عنوان یک نقطه تماس در مورد مسائل ناشی از موسسات مالی بین المللی^۳ در زمینه تلاش مشترک در مورد موضوعات پولشویی و تامین مالی تروریسم و نظارت و هماهنگی مشارکت گروه ویژه در برنامه آزمایشی اجرای استفاده از پولشویی و تامین مالی تروریسم باشد. روش شناسی نهادهای مالی و بین المللی در اکتبر ۲۰۰۴ منقضی شد و گروه کاری ارزیابی و جایگزین آن شد، که وظایف گسترده تری برای رسیدگی به تمام ارزیابی های پولشویی و تامین مالی تروریسم توسط موسسات مالی بین المللی و گروه ویژه دارد.

گروه ویژه اقدام مالی و اینترپل ابتکار مشترکی را برای محروم کردن مجرمان از پول های کثیف خود آغاز کرده اند که نقطه عطفی در تلاش های جهانی برای بازیابی دارایی های غیرقانونی است. بر اساس برآوردهای دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرایم سازمان ملل، در حالی که بازیابی دارایی ها باید یک ستون کلیدی در رویکرد یک کشور برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم باشد، کشورها کمتر از یک درصد از جریان های مالی غیرقانونی جهانی را رهگیری و بازیابی می کنند. دارایی های دزدیده شده اغلب به سرعت از کشورها خارج می شوند و به چندین کشور یا از طریق آنها هدایت می شوند، که فرآیند بازیابی دارایی را پیچیده می کند و به همکاری بین المللی طولانی نیاز دارد.^۴

۳-۲- انجام برنامه مشترک لیپ^۵

«پروژه لیپ» یک ابتکار مشترک بین اینترپل و «دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان

1. courier Service
2. Working Group on International Financial Institutions Issues (WGIFI)
3. IFIs
4. <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2022/FATF-and-INTERPOL-intensify-global-asset-recovery>
5. LEAP

ملل متحد^۱ است که بر جرایم جنگلداری و جنایات همگرا، به ویژه پولشویی، فساد و فرار مالیاتی تمرکز دارد. این پروژه یک پاسخ جهانی هماهنگ ارائه می‌دهد و برای ایجاد چارچوب حاکمیتی و اجرایی لازم عمل می‌نماید.^۲

واقعیت آن است که خدمات اکوسیستم جنگل‌ها برای توسعه انسانی اساسی است و آنها به عنوان منبعی، به ویژه برای جمعیت روستایی عمل می‌کنند، به کاهش اثرات مخرب بلایای طبیعی کمک کرده و برای حفاظت از تنوع زیستی ضروری هستند. بنابراین، حفاظت از جنگل یک جزء ضروری توسعه پایدار، نه تنها در سطح محلی، بلکه در سطح جهانی است. (آنجل و بال^۳، ۲۰۱۸: ۴)

علیرغم آگاهی از اهمیت آنها، جنگل‌ها همچنان با سرعت هشداردهنده‌ای پاکسازی می‌شوند. جنگل‌زدایی در مناطق استوایی که میزبان تنوع زیستی‌ترین مناطق طبیعی و بزرگترین مخازن کربن زمینی است، به ویژه بسیار نگران‌کننده است. در میان مناطق استوایی، حفاظت از جنگل‌های انبوه استوایی، که حدود نیمی از قلمرو آن را پوشش می‌دهند به دلیل نقاط داغ تنوع زیستی و پتانسیل جذب کربن، توجه بین‌المللی را به خود جلب کرده است. (اندرسون و همکاران^۴، ۲۰۱۷: ۲)

جنگل‌زدایی غیرقانونی ۵۰ تا ۱۵۲ میلیارد دلار در سال برای گروه‌های جنایتکار سازمان‌یافته ارزش دارد و باعث تخریب جنگل‌ها، از بین رفتن تنوع زیستی، افزایش فساد و نقض حقوق بشر می‌شود. از بین رفتن جنگل‌ها در نهایت با کمک به حدود ۳۰ درصد از انتشار گازهای گلخانه‌ای جهانی، تغییرات آب و هوایی را نیز تسریع می‌کند. (آرمنتراس و همکاران^۵، ۲۰۱۹: ۱۴۹۷)

پاکسازی جنگل یک فرآیند تغییر کاربری زمین است که در آن تصمیم‌های برای جنگل‌زدایی به بازده بالقوه آنها بستگی دارد. فعالیت‌های انسانی که مستقیماً کاربری زمین

1. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)
2. <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Money-laundering>
3. Angel and Ball
4. Andersen et al.
5. Armenteras et al.

را تغییر می دهند، محرک های جنگل زدایی تقریبی نامیده می شوند، به عنوان مثال: دامداری، کشت محصولات کشاورزی و معدن. این فعالیت ها به نوبه خود توسط فرآیندهای اجتماعی- اقتصادی بنیادی، محرک های نهایی یا اساسی تغییر کاربری زمین، محسوب می شوند. (باتیستا سسپدس و همکاران^۱، ۲۰۲۱: ۷۰) بر این اساس آنچه اهمیت دارد این است که اقدامات گروه های جنایتکار سازمان یافته توانسته بر این فرآیند تاثیر گذار باشد.

اینترپل به عنوان بخشی از مشارکت های لیپ در آمریکای لاتین، آسیا و- اقیانوسیه، همکاری های مشترک سازمانی را تشویق نموده و آژانس های زیست محیطی، پلیس ملی، مقامات گمرکی، واحدهای مالی و ضد فساد و نهادهای عمومی را گرد هم می آورد. یکی از اهداف اصلی پروژه لیپ، معرفی یک رویکرد مشارکتی، مبتنی بر ایجاد و اجرای گروه های ویژه جرایم محیطی^۲ است.

۴-۲- اقدامات در قالب پروژه فلای وی^۳

قاچاق انسان یک نقض شناخته شده حقوق بشر و یک موضوع علیه بهداشت عمومی و توسعه جهانی است. یکی از اهداف سند یونسکو در رابطه با توسعه پایدار (۲۰۳۰) از دولت ها می خواهد که اقدامات فوری و مؤثری برای ریشه کنی قاچاق، کار اجباری و برده داری مدرن انجام دهند. (گریگز و همکاران^۴، ۲۰۱۳: ۳۰۵). قاچاق انسان توسط پروتکل پالمو سازمان ملل متحد به عنوان فرآیندی تعریف شده است که شامل استخدام و جابجایی افراد با زور، اجبار یا فریب برای هدف استثمار است (اوتیسوا^۵، ۲۰۱۶: ۳۱۸)

قاچاق انسان رایج ترین جرم از میان ۲۲ جرم اصلی در ششمین دستورالعمل ضد پولشویی اتحادیه اروپا^۶ است. علاوه بر این، ۲۵ درصد از بانک ها قبلاً جرایم مالی مرتبط با قاچاق انسان را گزارش و بررسی کرده اند. با این وجود، ۶۱ درصد از کارشناسان خدمات مالی می گویند

1. Bautista- Cespedes et al.
2. NESTs
3. FLYWAY
4. Griggs
5. Ottisova
6. Anti- Money Laundering Directive (AMLD)

که شناسایی شاخص‌های قاچاق انسان چالش برانگیز است. تصور کنید چه تعداد از حوادث قاچاق انسان مورد توجه قرار نگرفته است و بنابراین، تشخیص این که قاچاق انسان یک موضوع جدی است، در مورد موسسات مالی بسیار حائز اهمیت است. (پاسوس^۱، ۲۰۱۷: ۲۰). قاچاقچیان انسان حجم عظیمی از فعالیت‌های مالی غیرقانونی و پولشویی را انجام می‌دهند. این شامل هزینه بلیط هتل و هواپیما و همچنین رشوه است. فعالیت دیگر مربوط به سود حاصل از بهره‌کشی از قربانیان برای کار است. پول شویی یا تأمین مالی تروریسم، جایابی پول حاصل از قاچاق انسان است. و لذا موسسات مالی باید قاچاق انسان را از طریق جریان این پول کشف کنند. (کارو و دوتا^۲، ۲۰۲۰: ۱۳۲)

هر شکلی از قاچاق انسان مجموعه‌ای از پرچم‌های قرمز خاص خود را دارد. در استعمار جنسی، نیازهای اساسی قربانیان مانند غذا، مسکن و حمل و نقل باید برآورده شود. قاچاقچیان ممکن است جریان‌های مالی را برای این نیازها از طریق قربانیان نیز هدایت کنند. در نمونه نقل و انتقالات پولی که از طریق قربانیان انجام می‌شود در موارد زیر قابل مشاهده است: الف- هزینه‌های بالای غذا، حمل و نقل و مسکن ب- تراکنش‌های بیش از حد با ارز مجازی یا از طریق انتقال پول بین‌المللی که ممکن است از طریق ایمیل انجام می‌شود. ج- هزینه استفاده از شماره‌های تلفن همراهی که مربوط به تبلیغات خدمات اسکورت است د- استفاده از سپرده‌های نقدی شخص ثالث برای تأمین مالی حساب‌های بانکی. (پلات^۳، ۲۰۱۸: ۹)

پروژه فلای وی یک طرح اینترنتی برای مقابله با قاچاق انسان و قاچاق مهاجر در غرب و شمال آفریقا است. این پروژه ارتباط بین تحقیقات در مورد قاچاق انسان و قاچاق مهاجر و تحقیقات در مورد جرایم مالی را تقویت می‌کند. این امر با انجام تجزیه و تحلیل جنایی بر روی داده‌های استخراج شده از این مناطق به دست می‌آید.

مرکز مبارزه با جرایم مالی و فساد مالی اینترنتی با سایر واحدهای مرتبط در دبیرخانه کل برای انجام نیازسنجی ملی و منطقه‌ای و اجرای دوره‌های آموزشی قبل از عملیات، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات، جلسات پشتیبانی تحقیقاتی مشترک منطقه‌ای، قبل و بعد

1. Passos
2. Kau & Dutta.
3. Platt

همکاری می کند. - جلسات پشتیبانی عملیاتی و غیره پروژه فلای وی توسط وزارت امور خارجه نروژ تامین مالی می شود.¹ لذا ملاحظه می گردد که اقدامات مشترک و همکاری با نهادها و سازمان های جهانی نقش مهمی در مقابله با پولشویی توسط اینترپل دارد.

اقدامات پلیس بین الملل بدواً بیانگر اهمیت مقابله با جرم پولشویی است و همچنین نوع اقدامات پلیس بین الملل نشان از این امر دارد که این مقابله تنها در سایه همکاری با سایر نهادهای بین المللی در کنار همکاری با دولت ها امکان پذیر است. به علاوه شناخت وضعیت هایی که در آنها امکان پولشویی قویتر است موجب تمرکز پلیس بین الملل بر کنترل و نظارت بیشتر بر آنها می گردد.

نتیجه گیری.

پولشویی به این معناست که فرد و یا گروهی پولی را از راه نامشروع و غیر قانونی به دست می آورند و آن پول را به طرق های مختلف وارد بازار و نظام مالی می کنند. به عبارت دیگر می توان گفت پولشویی به نقل و انتقال های متقلبانه ای اطلاق می شود که در درآمدهای نامشروع و حاصل از جرم و جهت مشروع جلوه دادن و در نتیجه دور نگه داشتن آنها از معرض کشف و مصادره صورت می گیرد. آن چه مسلم است، پولشویی در شمار جرایم یقه سفید قرار داشته و مرتکبان این جرم افراد سازمان ها و نهادهای خاص هستند که معمولاً دارای نفوذ اجماعی بالا بوده و حتی در مناصب دولتی نقش موثری ایفا می کنند. فقدان آمار و اطلاعات دقیق در مورد جرم پولشویی یکی از دلایل دیگری است که می توان آن را به عنوان یک مبنای برای کیفر گذاری این جرم تعیین کرد زیرا رقم سیاه بزهکاری در این جرم بسیار بالا بوده و اطلاع عموم از این جرم بسیار اندک می باشد. با توجه به این که آسیب های ملموس بر بزه دیدگان ندارد معمولاً در رصد کلی عموم مردم بر خلاف جرائم خیابانی قرار نمی گیرد. این جرم از منظر دیگری به اعتماد عمومی آسیب وارد نموده و این امر موجب می گردد که مردم نگران سرمایه ها و نقدینگی خود قرار گیرند به همین جهت حکومت برای مقابله و مبارزه با این پدیده ناگزیر از تعیین کیفر متناسب برای این جرم می باشد. مجازاتی که مردم بتوانند با خیال راحت به سرمایه گذاری در حوزه اقتصادی اقدام نمایند.

1. <https://www.interpol.int/Crimes/Financial-crime/Money-laundering>

در مقابله با پولشویی اصول و مبنای باید مد نظر قرار گیرد که عبارت است از اصل ضرورت، اصل کنترل و نظارت، اصل عدالت و جلوگیری از بی کیفی‌ر ماندن مجرمان و اصل منفعت اجتماعی می‌باشد. برخی از این اصول البته در مقابله با سایر جرائم نیز وجود داشته باشد. در ارتباط با اقدامات اینترپل در مقابله با پولشویی که عمدتاً بصورت اقدامات مشترک قابل ملاحظه است این اصول مدنظر بوده و رعایت شده است. بر این اساس شاهد انجام پروژه‌های مشترکی می‌باشیم. یکی از اقدامات اینترپل در مقابله با جرم پولشویی همکاری نزدیک و هدفمند با سازمان‌های همکار مانند نهاد گروه آگمونت می‌باشد. اینترپل به عنوان یک سازمان بین‌المللی که وظیفه مقابله با جرائم را بر عهده دارد ارتباط مستقیم با گروه مالی آگمونت دارد و اطلاعات مبادله شده عمدتاً شامل گزارش‌های تراکنش مشکوک است. اقدام دیگر همکاری اینترپل و گروه ویژه اقدام مالی در مقابله با پولشویی است. اقدام دیگر پروژه لیب است که اینترپل به عنوان بخشی از مشارکت‌های لیب در آمریکای لاتین، آسیا و -اقیانوسیه، همکاری‌های مشترک سازمانی را تشویق نموده و آژانس‌های زیست محیطی، پلیس ملی، مقامات گمرکی، واحدهای مالی و ضد فساد و نهادهای عمومی را گرد هم می‌آورد. از آنجایی که قاچاق انسان نیز یک پدیده مرتبط با پولشویی می‌باشد، اینترپل در پروژه فلای برای مقابله با قاچاق انسان و قاچاق مهاجر در غرب و شمال آفریقا اقداماتی را انجام داده است.

پیشنهادات:

آنچه در خصوص مقابله با جرم پولشویی توسط پلیس بین‌الملل اهمیت دارد بدواً شناخت وضعیت‌هایی است که در دولت‌های عضو امکان ارتکاب پولشویی را افزایش می‌دهد. این امر تنها در سایه آموزش صحیح و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای نیروی پلیس دولتهای عضو امکانپذیر است تا در آموزش، مقابله با آخرین شیوه‌های پولشویی به روز گردد. همچنین اتخاذ شیوه‌های پیشگیرانه وضعی نیز می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری از پولشویی داشته باشد.

منابع

- حسنی، محمد حسن (۱۳۹۰) فلسفه مجازات اشخاص حقوقی بزهدکار: فایده گرایی - سزاگرایی، مجله تحقیقات حقوقی، ۵۷
- حسنی، محمد (۱۴۰۱) تاملاتی در قانون مبارزه با پولشویی (جرم منشا، ارکان و معاونت)، نشریه حقوق اسلامی، ۱۹ (۷۳)
- جعفری، مجتبی (۱۳۹۵) مبانی و اصول مسؤولیت کیفری اشخاص حقوقی در قانون مجازات اسلامی ایران، پژوهش نامه حقوق کیفری، ۱۴
- کلی، جان (۱۳۸۲) تاریخ مختصر تئوری در غرب، ترجمه محمد راسخ، چاپ دوم، تهران: انتشارات طرح نو
- شمس ناتری، محمد ابراهیم (۱۳۸۲) پولشویی، آثار و عکس العمل‌ها، اندیشه‌های حقوقی، ۱ (۵)
- محسنی، فرید (۱۳۹۱) جرائم شرکتی از دیدگاه جرم شناختی، نشریه دیدگاه‌های حقوق قضایی، ۱۷ (۵۷)
- میرمحمد صادقی، حسین و مرادی، صدیقه (۱۳۹۶) مسؤولیت کیفری در جرائم اقتصادی با ارائه راهکارهای پیشگیرانه، دانش نامه مسؤولیت کیفری، مجموعه مقالات برگزیده همایش ملی تحولات مسؤولیت کیفری در نظام حقوقی ایران؛ چالش‌ها و راهکارها.
- حبیبی، حبیب اله، زرنشان، شهرام (۱۴۰۰) نقش و جایگاه گروه ویژه اقدام مالی (FATF) در نظام حقوق بین‌الملل، پژوهش‌های حقوقی، ۲ (۴۵)
- فلاح نژاد، فاطمه (۱۳۹۶) پولشویی در اسناد بین‌المللی و حقوق کیفری، کنفرانس سالانه پژوهش‌های حقوقی و قضایی، ۱
- زرنشان، شهرام، شجاعی نصرآبادی، محمد (۱۳۹۶) ضرورت جرم‌انگاری پولشویی مستقل از جرم منشا، آموزه‌های حقوق کیفری، ۱۴
- عظیمی، فاطمه، میرزایی، محمد (۱۳۹۴) مبارزه با فساد مالی و پول شویی با تأکید بر نقش اینترپل، فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس، ۶ (۲۱)

- Pullella, Philip (2020). “World financial intelligence group re- admits Vatican after suspension”. CNBC.
- Elbashari, Ahmed & Abd ElAziz, Yasser (2012) The Egmont Group Membership Process, World Bank
- International Monetary Fund (2007) Egmont Standards and Practices for Defenses Against Money Laundering and for Countering the Financing of Terrorism, Elibrary
- Tsingou, Eleni (2003) Targeting Money Laundering: Global Approach or Diffusion of Authority? New Threats and New Actors in International Security
- Bautista- Cespedes, O.V., L. Willemen, A. Castro- Nunez, T. Groen (2021) The effects of armed conflict on forest cover changes across temporal and spatial scales in the Colombian Amazon, Regional Environmental Change.
- Armenteras, D., P. Negret, L. Melgarejo, T. Lakes, M. Londoño, J. García, et al. (2019) Curb land grabbing to save the Amazon Nature Ecology and Evolution, 3 (11)
- Andersen, L.E., et al. (2017) Modelling land use, deforestation, and policy: A hybrid optimisation- heterogeneous agent model with application to the Bolivian amazon Ecological Economics, 135 (186)
- Ángel, V., B. Ball (2018) ‘Asesinatos de líderes sociales en Colombia: Una estimación del universo – Actualización 2019’ De Justicia and Human Rights Data Analysis Group.
- Platt L., et al. (2018) Associations between sex work laws and sex workers’ health: a systematic review and meta- analysis of quantitative and

- qualitative studies. PLoS Med;15(12)
- Passos T.S., et al. (2017) Profile of reported trafficking in persons in brazil between 2009 and 2017. J. Interpers. Violence.
  - Ottisova L., et al. (2016) Prevalence and risk of violence and the mental, physical and sexual health problems associated with human trafficking: an updated systematic review. Epidemiol. Psychiatr. Sci;25(4)
  - Griggs D., et al. (2013) Policy: sustainable development goals for people and planet. Nature;495(7441)
  - Dell'Anno, Roberto& Maddah, Majid (2023) Money laundering, corruption and socioeconomic development in Iran: an analysis by structural equation modeling, springer, 70
  - Tiwari, Milind, Ferrell, Jamie, Gepp, Adrian, Kumar,Kuldeep (2023) Factors influencing the choice of technique to launder funds: The APPT framework, Journal of Economic Criminology, 1
  - Pogge, T. (2023). The African Union - Rising. Academics Stand Against Poverty, 3(1)
  - Slama, Behzad Ben (2022) The Relationship Between Money Laundering and Economic Growth in the MENA Region—A Simultaneous Equation Model, Key Challenges and Policy Reforms in the MENA Region.
  - Korejo Muhammad Saleem, Ramalingam Rajamanickam, Muhamad Helmi Md (2021) The concept of money laundering: a quest for legal definition, Journal of Money Laundering Control.
  - Gomathinayagam, Ilankumaran et al. (2023) MONEY LAUNDERING AND ITS IMPACT ON FINANCIAL INDICATORS, ResearchGate, 7(2)
  - Antwi, Samuel et al. (2023) Anti- money laundering measures and

financial sector development: Empirical evidence from Africa, FINANCIAL ECONOMICS.

- Stetsenko Valentina, Tetiana Havronska, Olena Makarova, Valentyna Konchakovska (2023) Balance of Private and Public Interest Law in Matters of Restricting Human Rights for the Purposes of National Security, Academic Journal of Interdisciplinary Studies 12(4)

